

ФАКТОРИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ В СИСТЕМІ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

FACTORS OF INVESTMENT STRATEGY ARE IN SYSTEM INCREASE TO COMPETITIVENESS OF ENTERPRISE

Маковоз О.С.

доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри менеджменту та оподаткування,
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»

Крайня Д.Р.

слухачка магістратури,
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»

Обуховський О.В.

слухач магістратури,
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»

Makovoz Oksana

National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute"

Krainya Diana

National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute"

Obukhovskiyi Oleksandr

National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute"

У статті проведено аналіз факторів інвестиційної стратегії як важливої складової частини підвищення конкурентоспроможності підприємства в умовах турбулентної економіки. Охарактеризовано інвестиційну привабливість, що є основою для створення інвестиційної стратегії, розглянуто її фактори, які впливають на розроблення інвестиційної стратегії. В основу роботи закладено розгляд інвестиційної стратегії підприємства як розроблення довгострокових цілей розвитку підприємства щодо підвищення конкурентоспроможності. Обґрунтовано синергію факторів інвестиційної стратегії та підвищення конкурентоспроможності підприємства. Охарактеризовано основні найсучасніші цифрові технології, впровадження яких потребує значних інвестицій, але які згодом сприятимуть підвищенню конкурентоспроможності підприємства.

Ключові слова: підприємство, менеджмент, інвестиції, інвестиційна привабливість, стратегія, інвестиційна стратегія, конкурентоспроможність.

В статье проведен анализ факторов инвестиционной стратегии как важной составляющей повышения конкурентоспособности предприятия в условиях турбулентной экономики. Охарактеризована инвестиционная привлекательность, являющаяся основой для создания инвестиционной стратегии, рассмотрены ее факторы, которые влияют на разработку инвестиционной стратегии. В основе работы заложено рассмотрение инвестиционной стратегии предприятия как разработки долгосрочных целей развития предприятия по повышению конкурентоспособности. Обоснована синергия факторов инвестиционной стратегии и повышения конкурентоспособности предприятия. Охарактеризованы основные современные цифровые технологии, внедрение которых потребует значительных инвестиций, но которые впоследствии будут способствовать повышению конкурентоспособности предприятия.

Ключевые слова: предприятие, менеджмент, инвестиции, инвестиционная привлекательность, стратегия, инвестиционная стратегия, конкурентоспособность.

In the modern turbulent terms of manage enterprises constantly take part in competitive activity. For that, not to become an outsider at the market any enterprise must be competitive and begin to think of by strategy of the development. The aim of this work is research of basic factors of investment strategy enterprises that assist the increase of competitiveness of enterprise directly. On such conditions acquire actuality there is forming of investment strategy of enterprise and increase of competitiveness of enterprise through expansion of volumes of investment activity, use of new various types of financial instruments and non-material assets. The article analyzes the investment strategy as an important component of increasing the competitiveness of the enterprise. The investment attractiveness, which is the basis for creating an investment strategy, is characterized, its factors that influence the development of investment attractiveness are considered. The work is based on the consideration of the investment strategy of the enterprise as the development of long-term development goals of the company. The necessity of combining the implementation of the investment strategy with increasing the competitiveness of the enterprise is substantiated. An investment attractiveness that is basis for creation of investment strategy is described, her factors that influence for development of investment strategy are considered. In basis of work consideration of investment strategy of enterprise is stopped up as development of long-term aims of development of enterprise in relation to the increase of competitiveness. The synergy of factors of investment strategy is reasonable and by the increase of competitiveness of enterprise. It follows to take to the number of factors of direct influence – financially-economic to that the elements of control system (structure, methods, aims et al) must be included first of all. With the aim of increase of competitiveness of enterprise a management must direct investments in an innovation. The most modern digital technologies introduction of that needs considerable investments are described to basis, but the increase of competitiveness of enterprise will promote afterwards.

Key words: enterprise, management, investments, investment attractiveness, strategy, investment strategy, competitiveness.

Постановка проблеми. У сучасних турбулентних умовах господарювання підприємства постійно беруть участь у конкурентній боротьбі. Для того щоб не стати аутсайдером на ринку, будь-яке підприємство має бути конкурентоспроможним та замислюватись над стратегією свого розвитку. За таких умов набувають актуальності формування інвестиційної стратегії підприємства та підвищення конкурентоспроможності підприємства через розширення обсягів інвестиційної діяльності, використання нових різноманітних видів фінансових інструментів та нематеріальних активів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню формування ефективної інвестиційної стратегії підприємства присвячено велику кількість наукових праць вітчизняних та закордонних науковців, таких як М.Ю. Портер [1], О.Ю. Попова, А.С. Марина [2], О.В. Феєр [3], Д.М. Стеченко [4], І.О. Бланк, Н.М. Гуляєв [5], О.В. Каут, С.М. Дунайчук [6], А.М. Третяк, В.М. Другак, Д.П. Романська, Н.А. Третяк [7], П.В. Брінь, О.В. Прохоренко, М. Нехме, Х. Трабульси [8], С.П. Зоря [9]. Загальновідома теорія конкурентних переваг Майкла Портера, який виділяє чотири стадії конкурентоспроможності національної економіки, що відповідають чотирьом основним рушійним силам (або стимулам), які визначають її розвиток, а саме фактори виробництва, інвестиції, інновації та багатство.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Численність наукових досліджень з окресленої тематиці свідчить про її актуальність, але ще залишилися невирішені проблеми, серед яких слід назвати аналіз факторів інвестиційної стратегії в системі підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Постановка завдання. Метою роботи є дослідження основних факторів інвестиційної стратегії підприємства, які безпосередньо сприяють підвищенню конкурентоспроможності підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сучасному етапі розвитку теорії інвестування розроблені та застосовуються різні підходи до визначення інвестиційної стратегії підприємства та шляхи підвищення його конкурентоспроможності. Важливими важелями під час оцінювання конкурентоспроможності підприємства є капітал, обсяг, якість, структура його ресурсів, економічний потенціал, корпоративна культура, можливість генерування, інноваційність та додана вартість. Потенціал конкурентоспроможності підприємства – це стабільна основа для успішного розвитку підприємства, яка створює підґрунтя для формування конкурентних переваг поза впливом зовнішнього середовища або під час найбільш можливої мінімізації цього впливу [1, с. 36].

Процес вкладення фінансових ресурсів задля отримання доходу називається інвестуванням. Поняття «інвестиції» в сучасному вимірі досить широке. На мікрорівні інвестиції розглядаються як необхідність вкладення коштів у розширення виробництва; необхідність оновлення основних фондів підприємства, підвищення технічного рівня виробництва; безперечне підвищення якості продукції підприємства; вжиття заходів з охорони навколишнього середовища [2, с. 205].

За допомогою інвестицій можна мінімізувати вплив кризових явищ і забезпечити стійку реалізацію стратегічної мети розвитку кожного підприємства. Визначення інвестиційної стратегії окремого підприємства як потенційного об'єкта інвестування здійснюється інвесторами

в процесі визначення доцільності капітальних вкладень, вибору в придбанні альтернативних об'єктів і купівлі акцій окремих підприємств.

Аналіз літературних джерел щодо вивчення особливостей інвестиційного регулювання дав змогу дійти висновку, що серед сформованого різноманіття підходів до вивчення інвестиційного механізму варто виділити такі основні підходи:

- вивчення інвестиційної діяльності з точки зору елементів інвестиційного процесу;
- вивчення інвестиційної діяльності з точки зору суб'єктів інвестиційного процесу (населення, держави, інвестиційних інститутів, об'єктів інвестування) й механізмів формування ними джерел інвестиційних коштів;
- вивчення інвестиційної діяльності стосовно інструментів та об'єктів вкладення інвестиційного капіталу [10, с. 12].

Досягнення ефекту від залучених інвестицій вітчизняними підприємствами можливе за умови застосування ефективної системи управління, яка уможливить досягнення наперед визначеної мети. Управлінські дії менеджменту підприємства повинні бути спрямовані на раціональне використання наявних інвестиційних ресурсів і досягнення економічного успіху, що може виявлятися у їх стійкому економічному розвитку. Саме тому на підприємствах потрібно реформувати згідно із сучасними умовами наявну систему управління інвестиційною діяльністю та використовувати нові, ефективні інструменти задля забезпечення їх поступального випереджального розвитку. Ефективна політика управління інвестиційною діяльністю повинна стати таким засобом, який дасть можливість покращити економічні, соціальні, інноваційні та інші показники діяльності підприємств [3, с. 144–145].

Низка аспектів інвестиційного розвитку визначається вимогами статуту та розробленою підприємством стратегією розвитку. Крім цього, на підприємстві може бути розроблений і затверджений комплекс внутрішніх нормативів та вимог за окремими напрямками інвестиційного забезпечення. Система конкретних методів і засобів управління процесом інвестиційного забезпечення повинна бути визначена кожним підприємством з урахуванням специфіки їх функціонування [4, с. 107].

«Інвестиційна стратегія – це система довгострокових цілей інвестиційної діяльності підприємства, визначуваних загальними завданнями його розвитку та інвестиційною ідеологією, а також вибір найбільш ефективних шляхів їх досягнення» [5, с. 189]. Інвестиційні стратегії можуть бути визначені через напрями інвестиційної діяльності підприємства, структуру джерел фінансування інвестицій, систематичність (регулярність) інвестиційного процесу тощо. При цьому в умовах розвиненої системи довгострокового планування на підприємстві і

здатності підприємства домагатися поставлених довгострокових цілей інвестиційні стратегії повинні впливати на обсяги інвестицій [6, с. 21]. Оцінювання й аналіз інвестиційної стратегії компанії, з одного боку, є основою для розвитку її інвестиційної політики, а з іншого боку, дають змогу виявляти недоліки в компанії, передбачати заходи щодо їх усунення та покращувати можливості залучення інвестиційних ресурсів. Це допомагає інвесторам прийняти рішення щодо інвестування в певну компанію.

Під час визначення інвестиційної стратегії доцільно враховувати інвестиційну привабливість підприємства, яка є сукупністю характеристик його фінансово-господарської та управлінської діяльності, перспектив розвитку та можливості залучення інвестиційних ресурсів.

Інвестиційну привабливість компанії слід розглядати як сукупність характеристик її управлінської та фінансово-господарської діяльності, перспектив розвитку та можливості залучення інвестиційних ресурсів.

А.М. Третяк, В.М. Другак, Д.П. Романська, Н.А. Третяк зазначають, що інвестиційна привабливість підприємства – це інтегральна характеристика, що відображає конкурентний потенціал підприємства для досягнення інвестором мети з мінімальним ризиком [7, с. 52].

Привабливість інвестицій також слід визначати як сукупність різних факторів, класифікація та ступінь впливу яких можуть змінюватися залежно від таких чинників:

- виробничо-технічні характеристики підприємства, в яке вкладено кошти;
- цілі інвестора;
- економічний розвиток компанії в минулому і зараз;
- очікувані темпи зростання виробництва;
- вплив зовнішніх факторів, зокрема чинного законодавства, екологічної ситуації, рівня конкуренції.

Зазначені фактори безпосередньо впливають на формування конкурентоспроможності підприємства загалом. Підвищення конкурентоспроможності підприємства сприяє зростанню вартості активів і збільшує привабливість для інвестора.

Основним етапом формування інвестиційної привабливості підприємства є виявлення факторів, що впливають на конкурентоспроможність, та їх класифікація, що сприяє кращому та повнішому усвідомленню сутності інвестиційної стратегії. Групи факторів інвестиційної стратегії підприємства представлені на рис. 1.

До факторів прямого впливу слід віднести фінансово-економічні, до яких перш за все повинні включатись елементи системи управління (структура, методи, цілі тощо).

На наш погляд, також вагомим фактором інвестиційної стратегії є рівень організації бізнес-процесів на підприємстві. Однією з найважливіших характеристик бізнес-процесу є його

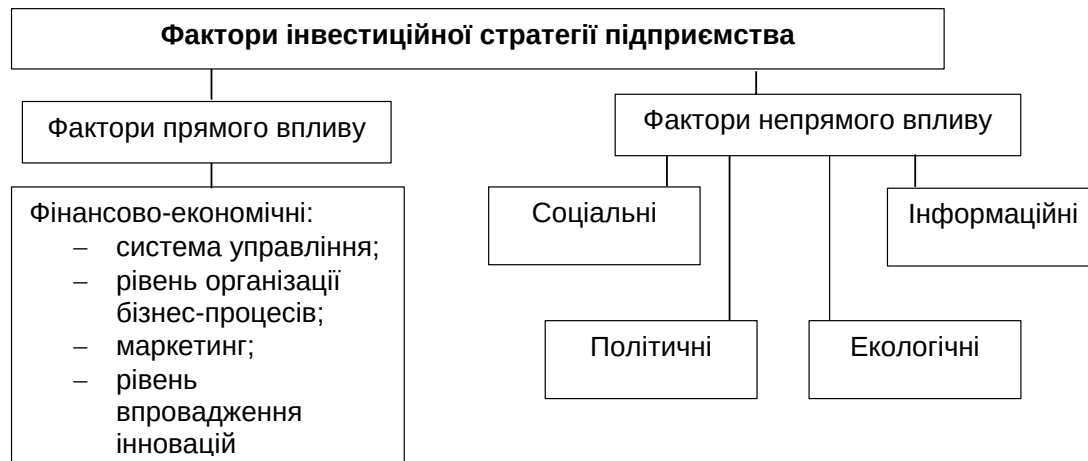

Рис. 1. Фактори інвестиційної стратегії підприємства

Джерело: авторська розробка

стратегічний внесок до компетенції компанії, яка характеризується трьома показниками, а саме доданою вартістю бізнес-процесу; часткою процесу для CSF (Critical Success Factor); вартістю внесених змін [8, с. 96]. Загальновідомим є визначення критичних факторів успіху (CSF) як життєво важливих факторів, на яких необхідно зосередитися для успіху підприємства. Цей фактор пов'язаний з попереднім, оскільки саме менеджмент компанії відповідає за організацію бізнес-процесів.

Ще одним важливим фактором є маркетинг як стимулювання широкого надання послуг за допомогою відповідної рекламної політики, компетентного підходу та змісту в різних сегментах ринку тощо.

Інвестиційна стратегія включає визначення довгострокових пріоритетів у сфері інвестиційних цілей, визначення пріоритетів для їх досягнення та передбачення можливих фінансово-економічних наслідків для компанії у разі відхилень від певних ставок та пропорцій її основних систем.

Так, С.П. Зоря [9, с. 70–72] пропонує як множину стратегій такі їх види, як стратегія виживання або скорочення, стратегія розвитку і стратегія вдосконалення. Стратегія вдосконалення передбачає апробацію нових перспективних напрямів діяльності, диверсифікацію виробництва, реалізацію інвестиційних проєктів, підвищення якісного складу та матеріальне стимулювання працівників, а також покращення інформаційної бази. Стратегія розвитку передбачає маркетингову орієнтацію, моніторинг ринку, стимулювання збуту, співпрацю з ділерами, техніко-технологічну модернізацію, підвищення якості виробництва, поглиблення спеціалізації та концентрації виробництва, збільшення масштабів виробництва і застосування збутової кооперації. Стратегія виживання передбачає скорочення обсягів збиткових напрямів діяль-

ності, оптимізацію структури посівних площ за допомогою економіко-математичного програмування, диверсифікацію виробництва, використання ресурсозберігаючих технологій, забезпечення високого рівня продуктивності, мінімізацію собівартості й моральне стимулювання працівників. Сам алгоритм передбачає такі етапи, як діагностика відповідності поточної стратегії підприємства його потенціалу та умовам бізнес-середовища, постановка цілей, вибір оптимальної конкурентної стратегії, розроблення дій у розрізі функціональних стратегій та їх безпосередня реалізація, реалізація конкурентної стратегії з подальшим стратегічним контролем і коригуванням. Основою вибору стратегії є інтегрований показник потенціалу конкурентоспроможності, який набуває таких значень, як високий, достатній або незадовільний. Разом з оцінюванням цього показника пропонується визначати позиції підприємств на ринку в конкурентній боротьбі.

Основною складовою частиною визначення змісту інвестиційної стратегії є не тільки чітке формування цілей і принципів, але й урахування певних вимог, які визначають точність, правильність та ефективність реалізації загальної стратегії розвитку підприємства. Дотримання цих вимог дасть змогу менеджменту підприємства реалізувати свій план дій щодо ефективного здійснення інвестиційної діяльності.

Задля підвищення конкурентоспроможності підприємства менеджмент повинен спрямовувати інвестиції в інновації. Сьогодні більшість підприємств широко застосовує найсучасніші цифрові технології, серед яких можна виділити такі:

– інтелект речей; штучний інтелект став ключовим компонентом більшості автономних розумних пристроїв; він став незамінним у повсякденному житті, і саме ця незамінність передбачає зміну ландшафту: від Інтернету речей до інтелекту речей; штучний інтелект –

це розвиваюча галузь інформатики, яка аналізує величезну кількість даних і виконує подібні до людини завдання на основі її результатів; машинне навчання, глибоке навчання та оброблення природної мови – це одні з багатьох можливостей, які можна широко використовувати в будь-якому бізнесі;

– збільшення кількості прогресивних та гібридних програм; прогресивні вебпрограми (PWA) – це поєднання вебсторінки та мобільного додатка; подібно до власних програм PWA можуть працювати в автономному режимі та надсилати push-сповіщення; але, на відміну від власних програм, PWA можна зв'язувати, їх можна використовувати на різних платформах (для Android та iOS не потрібні окремі кодові бази), і вони не вимагають участі в магазинах додатків; гібридне розроблення додатків також охоплює елементи власних та вебпрограм; використовуючи певну структуру, гібридні програми створюються шляхом додавання функцій, як власних, так і вебпрограм;

– цифрова (віртуальна) реальність, що не є абсолютно новою концепцією, адже вона вже отримала свою частку на ринку; але, коли прийшла пандемія і досвіду реального світу стало замало, занурюючи середовища змогли відтво-

ритись на відкритому повітрі та залучити більше споживачів; за цього підходу більшість споживачів зараз воліють робити покупки з доповненою та віртуальною реальністю;

– практики розроблення програмного забезпечення, такі як методології Agile та DevOps, що приводять до змін у хмарній інфраструктурі та управлінні підприємством [11].

Таким чином, основним фактором, що впливає на конкурентоспроможність підприємства, є рівень впровадження інновацій. Саме інноваційність у роботі підприємства сприяє підвищенню ефективності, але для цього, як правило, потрібні додаткові інвестиції.

Висновки. У ході дослідження виявлено, що сьогодні саме інвестиційна стратегія є рушійною силою в системі підвищення конкурентоспроможності підприємства. Для розширення або модернізації діяльності компанії слід ретельно розробляти інвестиційну стратегію. Формування загальної інвестиційної стратегії підприємства базується на факторах прямого та непрямого впливу. До факторів прямого впливу слід віднести фінансово-економічні, які включають систему управління, рівень організації бізнес-процесів, маркетинг та рівень впровадження інновацій на підприємстві.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Porter M.E. *Competitive Advantage of Nations*. New York : Free Press, 1990. 426 p.
2. Фінансово-економічна система України: сучасний стан та напрями розвитку : колективна монографія / за заг. ред. О.Ю. Попової, А.С. Марині. Покровськ : ДВНЗ «ДОНТУ», 2019. 281 с.
3. Феєр О.В. Управління інвестиційною діяльністю підприємств у ринкових умовах. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. 2016. № 851. С. 140–145.
4. Стеченко Д.М. Стимулювання інноваційно-інвестиційної активності розвитку конкурентоспроможності економіки. *Теоретичні та прикладні питання економіки*. 2012. Вип. 27. Т. 1. С. 106–110.
5. Бланк І.О., Гуляєва Н.М. *Інвестиційний менеджмент* : підручник / за заг. ред. А.А. Мазаракі. Київ : Київський національний торгово-економічний університет, 2003. 398 с.
6. Каут О.В., Дунайчук С.М. Аналіз типових інвестиційних стратегій промислових підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 7. С. 20–24.
7. Третяк А.М., Другак В.М., Романська Д.П., Третяк Н.А. Інвестиційна привабливість землекористування в Україні. *Вісник аграрної науки*. 2009. № 12. С. 50–54.
8. Brin P., Prokhorenko O., Nehme M., Trabulsi H. Strategic contribution of a business process to company's performance. *Journal of Information Technology Management*. 2020. № 12 (3). P. 82–99. DOI: 10.22059/jitm.2020.76296.
9. Зоря С.П. Удосконалення механізму формування та вибору конкурентних стратегій аграрних підприємств. *Юрінком Інтер*. 2014. № 10. С. 69–75.
10. Маковоз О.С. Економічний захист результатів інвестиційної діяльності підприємств та об'єднань аграрної сфери: стратегії, механізми та інструментарій : монографія. Харків : Смуґаста типографія, 2018. 314 с.
11. 2021's 8 Biggest Enterprise Software Development Trends (ELEKS). URL: <https://eleks.com/blog/enterprise-software-development-trends/> (дата звернення: 10.09.2021).

REFERENCES:

1. Porter M.E. (1990) *Competitive Advantage of Nations*. New York: Free Press. 426 p.
2. Popova O.Yu., Marina A.S. (ed.) (2019) *Financial and economic system of Ukraine: current state and directions of development: collective monograph*, Pokrovs'k: DVNZ "DoNTU". (in Ukrainian).
3. Fejer O.V. (2016) *Upravlinnja investycijnoju dijalinistiju pidpryjemstv u rynkovykh umovakh [A management of enterprises investment activity is in market conditions]*. Visnyk Nacionalijnogho universytetu "Ljvivsjka politekhnika". *Menedzhment ta pidpryjemnyctvo v Ukrajinі: etapy stanovlennja i problemy rozvytku*, no. 851, pp. 140–145.

4. Stechenko D.M. (2012) Stymuljuvannja innovacijno-investycijnoji aktyvnosti rozvytku konkurentospromozhno-sti ekonomiky [Stimulation of innovative-investment activity of development of competitiveness of economy]. *Teoretychni ta prykladni pytannja ekonomiky*, vol. 27. Т. 1, pp. 106–110.
5. Blank I.O. and Hulciaieva N.M. (2003) Investytsijnyj menedzhment [Investment management]. Kyiv. nats. torh. ekon. unt, Kyiv, Ukraine. (in Ukrainian)
6. Kaut O.V. and Dunaychuk S.M. (2018), Analiz typovykh investycijnykh strateghij promyslovykh pidpryjemstv [Analysis of typical investment strategies of industrial enterprises]. *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, vol. 7, pp. 20–24.
7. Tretjak A.M., Drughak V.M., Romansjka D.P., Tretjak N.A. (2009) Investycijna pryvablyvistj zemlekorystuvannja v Ukrajinі [An investment attractiveness of land-tenure is in Ukraine]. *Visnyk aghrarnoji nauky*, no. 12, pp. 50–54.
8. Brin P., Prokhorenko O., Nehme M., Trabulsi H. (2020) Strategic Contribution of a Business Process to Company's Performance. *Journal of Information Technology Management*, no. 12 (3), pp. 82–99. DOI: 10.22059/jitm.2020.76296.
9. Zorja S.P. (2014) Udoskonalennja mekhanizmu formuvannja ta vyboru konkurentnykh strateghij aghrarnykh pidpryjemstv [Improvement of mechanism of forming and choice of competition strategies of agrarian enterprises]. *Jurinkom Inter*, no. 10, pp. 69–75.
10. Makovoz O.S. (2018) Ekonomichnyj zakhyst rezuljtativ investycijnoji dijalnosti pidpryjemstv ta ob'jednani aghrarnoji sfery: strateghiji, mekhanizmy ta instrumentarij [Economic defence of results of investment activity of enterprises and associations of agrarian sphere : strategies, mechanisms and tool]. Kharkiv: Smughasta typoghrafija. (in Ukrainian)
11. 2021's 8 Biggest Enterprise Software Development Trends (ELEKS). Available at: <https://eleks.com/blog/enterprise-software-development-trends/f> (accessed 10 September 2021).